دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه

مرکز بهداشت شهرستان تربت حیدریه

کودک آزاری چه تعریفی دارد؟

بر اساس تعریفی که در گزارش جهانی خشونت و سلامت (۲۰۰۲) ارائه شده، کودک آزاری عبارت است از:
استفاده عمدی از قدرت، زور، تهدید و یا نیروی جسمانی علیه کودک توسط یک فرد یا یک گروه که به‌سلامت، حیات، رشد و عزت نفس کودک لطمه زده یا احتمال صدمات بعدی را افزایش دهد.

کودک‌آزاری شامل پنج نوع اصلی است:

دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه

مرکز بهداشت شهرستان تربت حیدریه

۱. کودک‌آزاری جسمی

استفاده عمدی از نیروی بدنی علیه کودک مانند کتک‌زدن، سوزاندن یا گاز گرفتن. هرچند در گذشته تنبیه بدنی روش تربیتی تلقی می‌شد، امروز کاملاً آسیب‌زا و غیرقابل‌قبول است و موجب ترس، اضطراب و بی‌اعتمادی در کودک می شود.

۲. کودک‌آزاری جنسی

درگیر کردن کودک در رفتارهای جنسی که با سن او سازگار نیست و طبق قانون جرم محسوب می‌شود. این نوع آزار می‌تواند شامل لمس، تعرض یا وادار کردنِ کودک به مشاهده یا انجام رفتارهای جنسی باشد و معمولاً در بازه ۳ تا ۱۴ سال رخ می‌دهد.

۳. کودک‌آزاری عاطفی

رفتارهایی مانند تحقیر، تهدید، بی‌توجهی یا محدود کردن بیش از حد که به سلامت روان، رشد عاطفی و اعتمادبه نفس کودک آسیب می‌زند.

۴. بهره‌کشی اقتصادی

به‌کارگیری کودک در فعالیت‌هایی که مانع رشد، تحصیل و زندگی طبیعی او می‌شود؛ مانند کار اجباری یا تکدی‌گری.

۵. غفلت یا بی‌توجهی

برآورده نکردن نیازهای اساسی کودک مثل تغذیه، مراقبت، نظارت و آموزش. این نوع آزار تدریجی و اغلب پنهان است.

نکته: تمام کودکان زیر ۱۸ سالی که در خانه‌های دارای خشونت زندگی می‌کنند، شاهد خشونت محسوب می‌شوند. آن‌ها اگرچه مستقیماً هدف آزار نیستند اما در معرض خطر بالاتر بدرفتاری، غفلت و آسیب روانی قرار دارند. همچنین طبقَ نظریه یادگیری مشاهده‌ای، احتمال دارد الگوهای خشونت را از والدین بیاموزند و در نسل‌های بعدی بازتولید کنند.

علل و عوامل خطر کودک‌آزاری

دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه
مرکز بهداشت شهرستان تربت حیدریه

۱. عوامل خانوادگی

*خانواده‌های تک‌سرپرست
*والدین نوجوان
*توافق پنهانی والدین برای رفتار با کودک
*سپر بلا کردن کودک

۲. عوامل مرتبط با والدین و مراقبین

*حمایت از تنبیه بدنی برای تربیت یا اجرای قوانین
*بیماری جسمی، روانی یا اختلالات شناختی والدین
*عدم کنترل عصبانیت
*وابستگی به الکل یا مواد مخدر
*رفتارهای ضد اجتماعی یا بزهکاری
*انزوای اجتماعی
*افسردگی یا عزت نفس پایین

۳. عوامل محیطی و اجتماعی

*نابرابری اجتماعی یا جنسیتی
*قابل قبول بودن خشونت در جامعه
*کمبود مسکن یا خدمات حمایتی
*نرخ بالای بیکاری
*فقر، محرومیت و انزوای اجتماعی
*فشارهای ناشی از بحران‌های طبیعی و غیرطبیعی (زلزله، مهاجرت، جنگ)

دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه

مرکز بهداشت شهرستان تربت حیدریه

«راهنمای کاربردی حفظ امنیت کودک و نوجوان در شرایط پرخطر»

فرار به محل امن

یعنی کودک بداند اگر اوضاع خطرناک شد، باید سریع به فضایی برود که از درگیری دور باشد. معمولاً اتاقی که درش قفل می‌شود، خانه همسایه‌ی مطمئن یا هر جایی که دسترسی به فرد خشونت‌ورز محدود است.

دوری از میانجی‌گری

کودک نباید بین بزرگسالان درگیر قرار بگیرد یا تلاش کند دعوا را آرام کند. مداخله کودک در درگیری، خطر آسیب مستقیم را بالا می برد و از نظر روانی هم فشار زیادی بر او وارد می‌کند.

استفاده از اسباب‌بازی آرام‌بخش

داشتن یک شیء آشنا و راحت مثل عروسک، پتو یا هر وسیله‌ای که کودک با آن احساس امنیت می‌کند، کمک می‌کند اضطراب لحظه بحران کمتر شود. این مورد بیشتر برای کودکان خردسال مؤثر است.

کمک گرفتن از همسایه‌ها در شرایط بحرانی

در مواقعی که خشونت شدید و کنترل‌ناپذیر است، کودک یا مراقب باید از همسایه‌های نزدیک کمک بخواهد. آگاهی همسایه‌ها می تواند مانع ادامه خشونت شود یا فرصتی برای نجات کودک فراهم کند.

تماس با اورژانس اجتماعی

با گرفتن شماره تلفن (۱۲۳) شهروندان می‌توانند به صورت شبانه روز هر گونه خشونت خانگی یا افراد در معرض آسیب اجتماع را که مشاهده می‌کنند به خط اورژانس اجتماعی گزارش نمایند.

مراجعه به روان‌شناس مرکز سلامت جامعه در اولین فرصت

حتی اگر بحران برطرف شود، اثرات روانی خشونت باقی می‌ماند. حضور کودک در جلسات مشاوره، از آسیب‌های بلندمدت مثل اضطراب، افسردگی، اختلالات رفتاری و مشکلات اعتماد جلوگیری می کند.

